

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ กากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน กรณีศึกษา ตำบลชีน้ำร้าย อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี

**People's Participation of Waste Management in Homemade Industry :
A Case Study of Cheenamrai Subdistrict, Inburi District, Singburi Province**

วัชรภรณ์ วงศ์สกุลกาญจน์ วท.ม. (สุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม)
หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
บุษยา จูงาม วศ.ม. (วิศวกรรมความปลอดภัย)
หลักสูตรอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนเขตตำบลชีน้ำร้าย อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จำนวน 2,979 คน มีกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Taro Yamane เท่ากับ 353 ตัวอย่าง วิธีการสุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนจากจำนวนประชากรทั้ง 6 หมู่บ้าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ Chi-Square ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่พบมากที่สุดเขตตำบลชีน้ำร้าย คือ เศษไม้ไผ่ และเศษหอย กลุ่มตัวอย่างลงมติให้นำเศษไม้ไผ่และเศษหอยประดิษฐ์เป็นโคมไฟเพื่อลดปริมาณกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนและเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน ข้อเสนอแนะคือ องค์การบริหารส่วนตำบล หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องควรช่วยส่งเสริมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน เช่น การประชาสัมพันธ์การจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมที่ถูกต้อง และจัดหาศูนย์กระจายสินค้ารองรับสิ่งประดิษฐ์ด้วย

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน/การจัดการกากของเสีย/อุตสาหกรรมในครัวเรือน

Abstract

This research aimed to study factors affecting people's participation in waste management in homemade industry with questionnaires. Three hundred and fifty three samples were collected from a population of 2,979 in Cheenamrai subdistrict, Inburi district, Singburi province. It was calculated by Taro Yamane formula, using the multi-stage sampling method from 6 villages. Statistical analysis was follow by percentage, frequency, standard deviation, t-test, and Chi-Square. It was found that people's participation in waste management in homemade industry were moderate level ($\bar{x} = 3.40$). Results also indicated that gender, age and education explained people's participation significantly at 0.05 levels. The wastes commonly found from homemade industry were pieces of bamboo and rattan. Pieces of bamboo and rattan were fabricated as a lamp to reduce amount of waste. Its can also increase household income. Sub district administrative organization or stakeholders should help to promote the participation in waste management from homemade industry such as public relations management of waste and distribution centers to supported invention.

Keywords : People's participation/Waste management/Homemade industry

บทนำ

เดิมวิถีชีวิตของประชาชนชาวไทยจะประกอบอาชีพเกษตรกรรมคือ การทำนาเป็นหลัก ในช่วงที่ว่างเว้นจากการทำนาก็จะหากิจกรรมเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือน (งามพิศ สัตย์สงวน, 2541) งานหัตถกรรมเป็นทางเลือกหนึ่งที่ประชาชนนิยมทำกันเนื่องจากวัสดุที่ใช้ในการจักสานนั้นสามารถหาได้ง่ายในท้องถิ่น การลงทุนค่อนข้างต่ำ การขายงานหัตถกรรมของประชาชนจะส่งขายผ่านทางพ่อค้าคนกลางซึ่งทำให้เกิดการกดราคา ราคาดินค้าไม่เป็นไปอย่างที่ควรจะเป็น

เป็น ประชาชนในท้องถิ่นจึงรวมกลุ่มกันขึ้นตั้งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมในครัวเรือนเพื่อให้มีกำลังในการผลิตที่มากขึ้นเพียงพอความต้องการของตลาดและลดการกดราคาได้จากพ่อค้าคนกลาง นอกจากนี้การจัดตั้งอุตสาหกรรมในครัวเรือนจะเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการพัฒนาท้องถิ่นสร้างชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งตนเองได้ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างรายได้ด้วยการนำทรัพยากร วัสดุต่างๆ ภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีจุดเด่นและมูลค่าเพิ่ม เป็นที่ต้องการของตลาด ทั้งในและต่างประเทศ

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ทำความร่วมมือในด้านการบริการวิชาการกับองค์การบริหารส่วนตำบลชีน้ำร้ายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 จากการศึกษาข้อมูลพบว่า ประชาชนประกอบอาชีพโดยการรวมกลุ่มกันทำเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานด้านหัตถกรรม จักสานผลิตภัณฑ์ทั้งกระเป่า ตะกร้า รังอบและส้อมไม้ โดยวัตถุดิบที่ใช้จะเป็นไม้ไผ่ หวายและผักตบชวาเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีต ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่กล่าวมานั้นจะทำด้วยมือผลงานจึงออกมาอย่างประณีต สวยงามจึงเป็นที่ต้องการของตลาด ชาวบ้านจึงนิยมประกอบอาชีพนี้เนื่องจากมีรายได้ที่ค่อนข้างดี จากการผลิตในแต่ละครั้งจะเกิดกากของเสียอุตสาหกรรมในครัวเรือนขึ้น อาทิ เศษไม้ไผ่ เศษหวาย พลาสติก กระป๋องทินเนอร์ ขวดน้ำมันก๊าด กระป๋องสี ฯลฯ การผลิตผลิตภัณฑ์จำนวนมากนี้จึงได้ก่อให้เกิดการใช้วัสดุที่มากขึ้นทำให้เหลือกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

ถึงแม้องค์การบริหารส่วนตำบลชีน้ำร้ายได้มีการดำเนินการจัดเก็บกากของเสียอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้น โดยได้จัดภาชนะรองรับไว้ตามจุดต่างๆ รอบตำบลและมีรถบรรทุกเข้าไปรับกากของเสียอุตสาหกรรมเพื่อขนส่งไปทำลายแต่ยังพบการทิ้งกากของเสียอุตสาหกรรมรวมไปกับขยะในครัวเรือนทำให้เกิดปัญหาในการจัดการ ทั้งนี้ทั้งนั้นกระบวนการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมจะเป็นไปตามขั้นตอนที่วางไว้ ประชาชนต้องให้ความร่วมมือโดยการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนทุกขั้นตอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนกรณีศึกษา ตำบลชีน้ำร้าย อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่เหมาะสมอย่างยั่งยืนตลอดไป

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนที่ประกอบอาชีพ
อุตสาหกรรมในครัวเรือนจำนวน 2,979 คำนวณหาค่าขนาด

ของกลุ่มตัวอย่าง (Yamane Taro, 2516) ได้ 353 คน และ
กลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอนดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนตัวอย่าง (คน)
2	บ้านหัวแหลม	421	50
3	บ้านวัดราษฎร์	665	79
5	บ้านสวนมะปราง	502	60
6	บ้านระนาม	761	90
7	บ้านห้วยใหญ่	296	35
8	บ้านดอนยอ	331	39
รวม		2,796	353

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามพัฒนา
ขึ้นจากการศึกษาเครื่องมือที่มีอยู่เดิมจากงานวิจัยที่มีแนวคิด
คล้ายคลึงกันของวิไลวรรณ ต้นตระกูลไชย (2545)
ตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน
หาความเชื่อมั่นของข้อคำถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของ

ครอนบาคมีค่า 0.85 ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นมาตราส่วน
ประมาณค่ามีระดับให้เลือกตอบ 5 ระดับและนำคะแนนเฉลี่ย
รายข้อเทียบกับเกณฑ์ซึ่งแบ่งระดับการมีส่วนร่วมเป็น
3 ระดับ ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์, 2538)

$$\begin{aligned}\text{ความกว้างของชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{3} = 1.66\end{aligned}$$

การกำหนดระดับการมีส่วนร่วมแบ่งได้ดังนี้

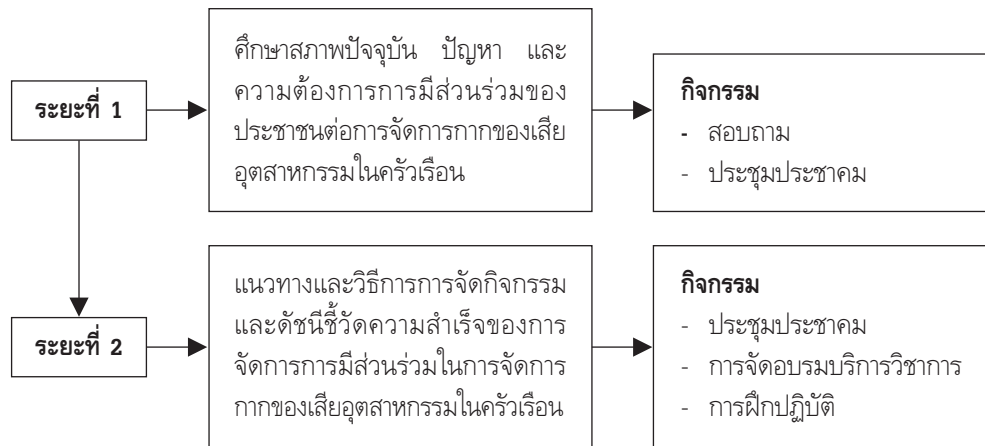
3.67-5.00 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมสูง

2.34-3.66 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

1.00-2.33 หมายถึง ระดับการมีส่วนร่วมต่ำ

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเป็นค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และสถิติเชิงอนุมานโดยใช้ Chi-Square

แผนภาพแสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ภาพที่ 1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระยะที่ 1

จากการจัดประชุมประชาคมระหว่างผู้วิจัย กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสำรวจสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน จากการสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องขององค์การบริหารส่วนตำบลชีน้ำร้าย พบว่า มีการจัดเตรียมภาชนะในการรองรับกากของเสียจากทั้งชุมชนและอุตสาหกรรมในครัวเรือน ครอบคลุมกระจายไปยังบริเวณบ้านพักอาศัยและแหล่งอุตสาหกรรมในครัวเรือน การกำจัดกากของเสียที่พบจะมีทั้งการทิ้งในถังที่จัดไว้ การเทกองในบริเวณพื้นที่โล่ง การเผากลางแจ้ง สำหรับการทิ้งกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนพบว่า เศษไม้ไผ่ เศษหยาบ กระป๋องสี กระป๋องทินเนอร์ถูกทิ้งรวมกับกากของเสียชุมชน ไม่ได้มีการแยกออกจากกันก่อให้เกิดปัญหาต่อการรวบรวมโดยรถบรรทุกขยะ เพราะเศษไม้ไผ่ที่มีขนาดใหญ่จำนวนมากจะเป็นสิ่งกีดขวางในการทำงานของพนักงานเก็บขยะและใช้

พื้นที่ในรถบรรทุกค่อนข้างมากส่งผลให้เพิ่มเวลาและภาระค่าใช้จ่ายในการกำจัด หากมีการคัดแยกก่อนทิ้งกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนอาจจะนำมาเพิ่มมูลค่าได้ ปัญหาที่เกิดขึ้นในตอนนี้ คือ กลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนส่วนใหญ่ขาดความรู้ในเรื่อง วิธีการคัดแยกกากของเสีย การกำจัดกากของเสียที่ถูกต้อง และการนำกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนมาใช้ประโยชน์ใหม่ ผลการประชุมร่วมกันพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการเรียนรู้กระบวนการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนอย่างถูกวิธีและวิธีการเพิ่มมูลค่าแก่กากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนอีกด้วย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ระดับการมีส่วนร่วม			รวม	Chi-Square	p-Value
			ต่ำ	ปานกลาง	สูง			
เพศ								
ชาย	69	19.5	18	28	23	69	7.570	0.023
หญิง	284	80.5	41	61	82	284		
อายุ								
18-20	1	0.3	1	0	0	1	27.919	0.002
21-30	10	2.8	6	4	0	10		
31-40	84	23.8	8	42	24	84		
41-50	85	24.1	14	44	27	85		
51-60	123	34.8	12	76	35	123		
61 ปีขึ้นไป	50	14.2	8	23	19	50		
ระดับการศึกษา								
ไม่ได้เรียนหนังสือ	60	17.0	8	33	19	60	22.952	0.028
เรียนไม่จบ	65	18.4	9	31	25	65		
ประถมศึกษาปีที่ 4								
เรียนจบ	135	38.2	16	80	39	135		
ประถมศึกษาปีที่ 4								
ประถมศึกษาตอนปลาย	62	17.6	17	33	12	62		
มัธยมศึกษา	18	5.1	7	7	4	18		
ปวช./ปวส.	8	2.3	1	2	5	8	7.336	0.119
ปริญญาตรี หรือสูงกว่า	5	1.4	1	3	1	5		
รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือน (บาท)								
ต่ำกว่า 8,500 บาท	180	51.0	34	86	60	180		
8,501-14,000	153	43.3	20	91	42	153	11.460	0.177
มากกว่า 14,000	20	5.7	5	12	3	20		
การได้รับข้อมูลข่าวสาร								
เสี่ยงตามสาย/หอกระจายข่าว	100	28.3	20	50	30	100		
รถประชาสัมพันธ์เคลื่อนที่	63	17.8	8	36	19	63		
ป้ายประกาศ ป้ายโฆษณา	20	5.7	3	10	7			
สมาชิกกลุ่มทางสังคม	120	34.0	21	57	42			
เจ้าหน้าที่ของ อบต.	50	14.2	7	36	7			

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (คน)	ร้อยละ	ระดับการมีส่วนร่วม			รวม	Chi-Square	p-Value
			ต่ำ	ปานกลาง	สูง			
ความรู้ความเข้าใจ								
ระดับต่ำ	43	12.2	11	22	10	43	6.032	0.197
ระดับปานกลาง	280	79.3	40	153	87	280		
ระดับสูง	30	8.5	8	14	8	30		
ความคิดเห็น								
ระดับต่ำ	93	26.3	9	54	30	93	9.339	0.053
ระดับปานกลาง	160	45.3	37	81	42	160		
ระดับสูง	100	28.3	13	54	33	100		

ผลการศึกษาระยะที่ 2

จากผลการศึกษาในระยะที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างต้องการเรียนรู้กระบวนการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนอย่างถูกวิธีและวิธีการเพิ่มมูลค่ากากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน ผู้วิจัยจึงจัดการอบรมบริการวิชาการ เนื้อหาของการอบรมสอดคล้องกับรายวิชา การจัดการกากของเสียอุตสาหกรรม รหัสรายวิชา 4074713 ก่อนและหลังการอบรมจะวัดความรู้ ความเข้าใจ โดยใช้แบบทดสอบสำหรับประเมินผล การอบรมบริการวิชาการนี้เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจอย่างแท้จริงต่อการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนก่อนที่กลุ่มตัวอย่างจะตัดสินใจกำหนดแนวทางและวิธีการจัดกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมในครัวเรือนต่อไป

ผลการวัดความรู้ ความเข้าใจก่อนและหลังการจัดอบรม เมื่อผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้สถิติแบบที่กรณีค่าเฉลี่ยของข้อมูล 2 กลุ่มที่ไม่เป็นอิสระกัน (paired sample t-test) เพื่อทดสอบผลสัมฤทธิ์ของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการเข้ารับการอบรมบริการวิชาการ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรม มีความรู้หลังเข้ารับการอบรมคะแนนเฉลี่ย 9.0 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.55 สูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรมที่มีคะแนนเฉลี่ย 5.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.25 สูงกว่าก่อนเข้ารับการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ของคะแนนก่อน-หลังของการอบรมบริการวิชาการ

คะแนน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p-Value
ก่อน	5.5	1.25	- 9.623	0.000
หลัง	9.0	1.55		

ภาพที่ 2 จัดการอบรมบริการวิชาการ การจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมระยะที่ 2

เมื่อกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนแล้ว ผู้วิจัยจึงได้จัดประชุมประชาคมขึ้นเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนร่วมกันพิจารณาหาแนวทางและวิธีการจัดกิจกรรมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน โดยให้กลุ่มตัวอย่างและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันคิดและกำหนดกิจกรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จรวมถึงจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างที่มาร่วมประชุมได้มีการเสนอให้นำกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนเหล่านี้ไปเพิ่มมูลค่าเพื่อให้มีการสร้างรายได้กลับสู่ครัวเรือน ได้มีการจัดแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่มากออกเป็นกลุ่มย่อย โดยในแต่ละกลุ่มจะประกอบด้วยสมาชิกประมาณ 6-10 คน โดยให้แต่ละกลุ่มเสนอความคิดเห็นร่วมกันว่าต้องการกิจกรรมการเพิ่มมูลค่าแบบใดและให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอตามมติของกลุ่มว่าได้กิจกรรมใดออกมา

จากการประชุมกลุ่มย่อยพบว่า กลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มย่อยต้องการเรียนรู้การทำโคมไฟจากเศษไม้ไผ่และเศษหวาย ชูดน้ำจากเศษไม้ไผ่ แจกกันไม้ไผ่ กล่องดินสอไม้ไผ่ กระบุงกอมสินจากไม้ไผ่ ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มบอกถึงข้อดี ข้อเสียของกิจกรรมแต่ละอย่าง กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ลงมติว่า กิจกรรมโครงการทำโคมไฟจากเศษไม้ไผ่และเศษหวายเป็นกิจกรรมที่ได้รับเลือกให้ทำก่อนเนื่องจากการคิดเปรียบเทียบถึงมูลค่าของผลิตภัณฑ์ที่ได้ และสามารถนำไปขายเป็นสินค้า OTOP ได้ ส่วนชูดน้ำจากเศษไม้ไผ่เลือกทำทีหลังเนื่องจากขั้นตอนกระบวนการจะยุ่งยากกว่า ผู้วิจัยจึงเสนอที่จะจัดเตรียมเลื่อยฉลุ ใบเลื่อยสว่าน และอุปกรณ์อื่นๆ ที่จำเป็นให้พร้อมทั้งจัดหาวิทยากรมาช่วยสอนประดิษฐ์โคมไฟจากเศษไม้ไผ่และเศษหวาย ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แนวทางและวิธีการการจัดกิจกรรมจากกากของเสียอุตสาหกรรมในครัวเรือน

กิจกรรม	ทำอะไร	ใครทำ	ทำเมื่อไหร่	ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ
โครงการทำโคมไฟจากเศษไม้ไผ่	โคมไฟจากเศษไม้ไผ่และเศษหวาย	กลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจเข้าร่วม	มิถุนายน 2558	สามารถประดิษฐ์โคมไฟจากเศษไม้ไผ่และเศษหวายเพื่อนำไปขายเป็นสินค้า OTOP

ภาพที่ 3 ประชุมประชาคมเพื่อหาแนวทางและวิธีการจัดกิจกรรมระยะที่ 2

อภิปรายผล

จากการศึกษาเพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ การได้รับข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน และความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนแตกต่างกันพบว่า

เพศมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน สอดคล้องกับงานวิจัยของพูนสุข ช่วยทอง และคณะ (2555) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เพศเป็นปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ประชาชนที่ศึกษาจะเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชายซึ่งเพศหญิงนี้เป็นเพศที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมได้ดีกว่า

อายุมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน สอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย ลักษณะรุจิ (2541) พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำกิจกรรมจะเพิ่มมากขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยกลางคน สอดคล้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลของประชาชนตำบลชีน้ำร้ายที่มีจำนวนประชาชนในช่วงอายุ

51-60 ปี มากที่สุด และมีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมครัวเรือนมากกว่าช่วงอายุอื่นอาจเป็นเพราะประชาชนในกลุ่มอายุนี้นี้มีเวลาในการจัดการ รวมไปถึงมีความรู้และความเข้าใจมากกว่าประชาชนในช่วงอายุอื่น

ระดับการศึกษามีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน สอดคล้องกับงานวิจัยของซัชพล โพธิสุวรรณ (2542) ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการกากของเสียอันตรายในครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างมีการศึกษาหลากหลายระดับพบว่า ระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการกากของเสียอันตราย เช่นเดียวกับงานวิจัยที่ค้นพบในครั้งนี้ ประชาชนที่เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนในระดับปานกลางมากที่สุดสูงกว่าระดับการศึกษาอื่น

การศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 โดยการจัดการประชุมประชาคมเชิงกลุ่มตัวอย่างที่ประกอบอาชีพอุตสาหกรรมในครัวเรือนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมในครัวเรือนของชุมชน ณ องค์การบริหารส่วนตำบลชีน้ำร้าย ตำบลชีน้ำร้าย อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี จนสามารถสรุปสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการการมีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมในครัวเรือนของชุมชนเรียกรูปแบบนี้ว่า การมี

ส่วนร่วมขึ้นเห็นคุณค่า (appreciation) กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) ความต้องการของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือ ต้องการผู้รู้เข้ามาช่วยแนะนำวิธีการทำให้กากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนไปทำประโยชน์ให้เกิดมูลค่าเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน ปัญหาและอุปสรรคที่พบส่วนใหญ่คือ การขาดความตระหนัก การไม่เห็นความสำคัญ การไม่รู้วิธีกำจัดกากของเสียอุตสาหกรรมที่ถูกต้อง การไม่เข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการที่องค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นำรายจัดเนื่องจากการหยุดงานรับจ้างที่ทำเป็นประจำจะทำให้ขาดรายได้ แต่หากมีการเชิญวิทยากร/ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ประสบการณ์สามารถเปลี่ยนกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนให้มีมูลค่าเพิ่มได้จะยินดีมาเข้าร่วมกิจกรรม เพราะนอกจากได้ความรู้จากวิทยากร/ผู้ทรงคุณวุฒิยังเป็นช่องทางในการเพิ่มรายได้และสามารถจัดการกากของเสียได้อย่างถูกวิธีอีกด้วย และในอนาคตหากสามารถนำกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนมาประดิษฐ์เป็นสิ่งของต่างๆ ได้แล้ว จะนำออกไปจำหน่ายยังศูนย์จำหน่ายสินค้างานฝีมือต่างๆ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ พบว่า มีเพียงเพศ อายุและระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน ($p < 0.05$) ผลการศึกษาในระยะที่ 2 ผู้วิจัยจัดการอบรมบริการวิชาการ จนกลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนแล้ว ได้จัดประชุมประชาคมขึ้นเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนร่วมกันพิจารณาหาแนวทางและวิธีการจัดกิจกรรมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน โดยให้กลุ่มตัวอย่างและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันคิดและกำหนดกิจกรรม ดัชนีชี้วัดความสำเร็จ รวมถึงจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม กลุ่มตัวอย่างที่มาร่วมประชุมได้มีการเสนอให้นำกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนเหล่านี้ไปเพิ่มมูลค่าเพื่อให้มีการสร้างรายได้กลับสู่ครัวเรือน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ลงมติว่า เลือกโครงการทำโคมไฟจากเศษไม้ไผ่และเศษหวายเรียวรูปแบบการมีส่วนร่วมนี้ว่า การมีส่วนร่วมขึ้นปฏิสัมพันธ์ (influence)

สรุป

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลพบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง ร้อยละ 80.5 ส่วนใหญ่มีอายุ 51-60 ปี ร้อยละ 34.8 เรียนจบประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 38.2 รายได้ทั้งหมดของครัวเรือนต่อเดือนต่ำกว่า 8,500 บาท ร้อยละ 51.0 รับรู้ข้อมูลเรื่องการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมจากกลุ่มทางสังคม ร้อยละ 34.0 ระดับความรู้ความเข้าใจต่อการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 79.3 ระดับความคิดเห็นต่อการจัดการกากของเสียอุตสาหกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 45.3 กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.40) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยและระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนพบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยองค์การบริหารส่วนตำบลหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรช่วยส่งเสริมกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน อาจจัดการประชาสัมพันธ์ที่สม่ำเสมอพร้อมประเมินผลการมีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง

การวิจัยในครั้งต่อไปศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือน ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดการกากของเสียจากอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่ช่วยสร้างให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัย และขอขอบพระคุณนักพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นำรายที่ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงาน

เอกสารอ้างอิง

- งามพิศ สัตย์สงวน. (2541). *ข้าวกับวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ชัยพล โพธิ์สุวรรณ. (2542). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การจัดการของเสียอันตรายจากบ้านเรือน : กรณีศึกษา ประชาชนที่มีบ้านพักอาศัยอยู่ตำบลสุเทพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหา บัณฑิต). สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- พูนสุข ช่างทอง. (2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ ป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารเกื้อการุณย์*, 20(2), หน้า 55-69.
- วิชัย ลักขณโรจน์. (2541). *การจัดการขยะมูลฝอยแบบมีส่วนร่วมของครัวเรือน : กรณีชุมชนบ้านหลวง เทศบาลเมือง ลำพูน* (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาการ จัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (2541). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย* (พิมพ์ ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิไลวรรณ ต้นตระกูลไชย. (2545). *การมีส่วนร่วมของ ประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอย : ศึกษาเฉพาะ กรณีชุมชนในเขตตำบลบางตาเถร อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต). สาขาวิชาพัฒนสังคม, สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อุษณีย์ อุยะเสถียร. (2544). *การจัดการขยะและของเสีย อันตราย*. นครปฐม: คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร ศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Yamane Taro. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis*. Third edition. New york: Harper and Row Publication.

